

Milí čtenáři,

už je to definitivní! Přesvědčila mne nedělní procházka Mariánským údolím, kde se v jednom z rybníků na sluníčku vyhřívaly na padlém kmeni dvě nepřehlédnutelné želvy se snad patnácticentimetrovými krunýři. V Řecku nebo v Itálii, prosím, ale u nás? Myšlenky na potvrzení klimatické proměny, ale i úvahy o neopatrném či experimentujícím chovateli obojživelníků mne záhy přivedly ke slovníkovému heslu. Knihovník internet nabídnul informaci o tom, že i uprostřed Evropy žijí želvy bahenní a že jich bude pravděpodobně přibývat. Můžeme si za to sami – shodla se navečer naše grilovací sešlost. Předtím jsme, jak jinak než laicky, zkoušeli porovnat recyklaci plastového tácku se škodlivostí výroby tácku papírového. „Špekáčky se přeci dají položit přímo na krajíc,“ vyškolila nás nejmladší účastnice, skautka Markéta. Ekohovor se posléze stočil na elektromobilitu. Jednoznačné argumenty ale opět scházely. Jádru versus nafta – to je, oč tu běží! „Němci jsou už dál, raději se obojího zříkají,“ zazněl názor, podložený čerstvě ohlášeným elektroCitigem z Mladé Boleslavi. „Copak Němci, ti jsou důslední a systematičtí,“ promluvil nejsečtější z nás. A pak po chvíli dodal: „Jen tu a tam snadno podléhají pokušení, že mají patent na rozum.“

Hodně zážitků nad písmenky nejen červnové Literky přeje Libor Kalina

PROTĚJŠÍ ZEMĚ

Jan Skácel

*Za týden před třešněmi nebo ještě dřív
přes cesty přebíhají bílé lasičky
a vítr zvedá prach
zlatý jak monstrance a noci*

noci jsou hluboké

*Noci jsou hluboké jak dna pro pády
hvězd
jestli probudí tě po půlnoci touha
nečekej na úsvit*

...

3 otázky pro Michala Konečného

V rámci StřeDění 12. června představíte v Památníku historii rajhradského Pitrova mostu. Čím je výjimečný?

Samotný most je velmi zajímavé inženýrské dílo a zrovna tak zajímavý je i jeho architekt Josef Anneis. Když se na něj probošt Pitr obrátil roku 1760 s žádostí o vytvoření mostu, byl na Moravě teprve rok a nebylo mu ještě ani třicet. Zdá se, že původně měl být most dřevěný, ale poté, co Anneis proboštovi předložil i návrh kamenné varianty, bylo rozhodnuto. Anneisovy plány jsou mimořádně přesvědčivé, přesné a krásné. Nezapřely, že Anneis vystudoval vídeňskou akademii, ani to, že se skvěle orientoval v geometrii, praktické i teoretické matematice, hydraulice, mechanice i architektuře. Alespoň tak to psal v jedné ze svých četných žádostí o zvýšení platu.

Bylo takových architektů v té době na Moravě více?

Ano a ne. Drtivou část stavební produkce v té době dělali regionální stavební a zednickí mistři, kteří se ještě pořád sdružovali v ceších. Vedle nich ale působila řada architektů, pracujících pro bohatou světskou a církevní aristokracii. Ta si mohla dovolit platit architekty, pracující třeba ve Vídni. Na Moravě kolem roku 1760 pracoval skvělý František Antonín Grimm, přirozeně hlavně pro bohaté zadavatele, a v těsném závěsu za ním téměř stejně starý a poněkud zapomenutý Jan Antonín Křoupal. Ten také vystudoval akademii ve Vídni a byl architekt velmi nápaditý. Na rozdíl od Grimma však nikdy nezaložil firmu a pracoval vždy ve stavovských či později biskupských službách. Měl také funkci zemského zeměměřiče a díky ní kolem sebe soustředil mladé vystudované inženýry, jako byl právě Anneis. Příslušníci této „nové generace“ pak na Moravu přinášeli zejména technologické inovace.

Co na Moravě ještě Josef Anneis vytvořil?

Značnou část svého profesního života vyměřoval katastry na řadě moravských panství. V některých případech sám, někdy asistoval Křoupalovi. Pracoval také na mapách. Roku 1784 vydal například plán města Brna a jeho předměstí. Co se architektonických realizací týče, nejvíce zakázek mu dal právě Pitr. Zajišťoval pro něj statiku klášterního kostela, navrhl řadu hospodářských budov, a dokonce zahradu a oboru. Spolu s Křoupalem pak vlastně vymysleli síť státních silnic, po nichž se jezdí dodnes. Třeba tu do Znojma.

Historik umění Mgr. Michal Konečný, Ph.D., pracuje v Národním památkovém ústavu v Brně a přednáší na vysokých školách.

Jiří Mahen v množném čísle

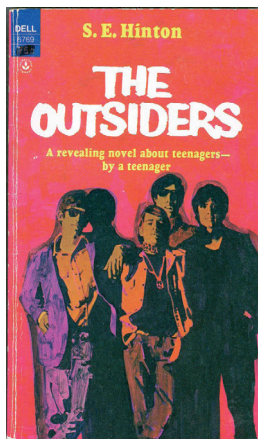

Před osmdesáti lety ztratilo Brno svého neúnavného inspirátora a organizátora kulturního dění. Společnost Jiřího Mahena ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena uspořádala ve dnech 21. a 22. května konferenci s názvem *Jiří Mahen v množném čísle*, která připomněla jeho rozsáhlý a různorodý tvůrčí odkaz. Téma přednášek představila prozaika, básníka, dramatika, knihovníka a nabídla také reflexi jeho tvorby jak v kontextu historickém, tak současném. V prostorách knihovny je až do konce června k vidění doprovodná výstava věnovaná svému zakladateli. Moravská zemská knihovna připomíná letošní výročí výstavou Jiří Mahen knihovník národní, Národní divadlo Brno zařadilo na program hru *Jánošík Revisited* (premiéra 14. prosince 2018) inspirovanou Mahenovým dramatem *Janošík* (premiéra 1910).

Mládí a literární začátky Jiřího Mahena (12. 12. 1882 Čáslav – 22. 5. 1939 Brno), vlastním jménem Antonína Vančury, jsou spojeny s Čáslaví, Mladou Boleslaví a Prahou, většinu života však prožil na Moravě. Do Brna se přestěhoval v roce 1910 a nastoupil do redakce Lidových novin, kde se mimo jiné sešel se svým přítelem z dětství Rudolfem Těsnohlídkem, rovněž rodákem z Čáslavi a Brňanem volbou. K Mahenově rozsáhlé literární tvorbě a kulturní publicistice postupně přibývaly další oblasti společenského života, ve kterých zanechal nesmazatelnou stopu. V letech 1918–1922 působil jako dramaturg Městského divadla Na hradbách (dnešní Mahenovo divadlo), v roce 1921 se podílel na založení brněnské Městské knihovny, v níž se stal knihovníkem a od roku 1937 ředitelem. Široký záběr zájmů ještě doplňuje rybaření, kterému se nevěnoval jen ve chvílích odpočinku, ale spolupracoval s rybářskými organizacemi a výsledky svého odborného zájmu o ryby publikoval v několika vědeckých ichtyologických pracích. Velké pracovní vypětí se podepsalo na jeho zdraví, od konce 30. let trpěl Jiří Mahen depresemi, které zesílily po okupaci ČSR v březnu 1939. V květnu téhož roku ukončil svůj život sebevraždou.

O tom že Brno na Mahena nezapomnělo, svědčí kulturní instituce nescoucí jeho jméno: vedle knihovny a divadla také Mahenův památník, který od roku 1992 sídlí v prvorepublikové vile manželů Karly a Jiřího Mahenových na Mahenově ulici v Masarykově čtvrti. Název šesti filmových libret *Husa na provázku* (1925) převzalo v roce 1967 vznikající experimentální divadlo, přímý odkaz na Mahenovo literární dílo, soubor básní z roku 1916, nese také knihovnický časopis *Duha*, který vydává Moravská zemská knihovna. Zatím poslední připomínkou Mahenovy osobnosti v ulicích Brna jsou dvě literární lavičky Mahenka a Jiřinka, projekty Knihovny Jiřího Mahena, jež jsou jedním z mnoha kroků ke zpřístupnění knih a jejich dalšímu koloběhu mezi čtenáři. (ap)

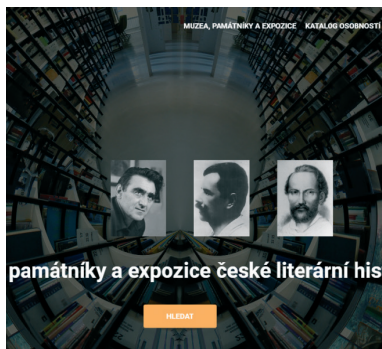
Mladým a neklidným

Knihy pro „náctileté“ a nováčky mezi dospělými hojně plní knihkupecké regály navzdory tomu, že se jedná o věkovou kategorii, která nachází seberealizaci spíše na sociálních sítích. Pod štítky young adult a new adult se skví obaly plné upírů, vlkodlaků a apokalyptických výjevů, sci-fi, fantasy, romantika, deníky, dopisy, memoáry i vzdělávací a dystopické romány, popisující utrpení nesvobodných. Pojítkem žánrů je hlavní hrdina, blízký věkem a specifickými zážitky, s nímž se čtenář snadno ztotožní. Chybět nesmí silná dějová linka, čitelné postavy, autentické dialogy. Ke klasice: *Dobrodružství Toma Sawyera*, *Oliver Twist* nebo *Hrabě Monte Christo* posléze přibýly tituly: *Kdo chytá v žitě*, *My děti ze stanice ZOO*, *Outsideri*.

Dnes se často řeší kombinace témat: znásilnění, sebevražda, nezávazný sex, drogy, alkohol, kriminalita, těhotenství školou povinných, pohlavní identita, šikana, sociální determinace. Princip však zůstává stejný – nepřímá nabídka řešení problémů, které přináší život, navození pocitu sounáležitosti i vědomí, že může být ještě hůř. Proti pocitu osamění, žalu z rozchodu, nemožnosti sehnat dobrou práci nebo deziluzi z vlastních proporcí není účinnějšího léku než popis nostalgie za ztraceným mládím. (lk)

Literární muzea mají portál

Pod internetovou doménou www.literarnimuzea.cz může literární nadšenec nalézt řadu komplexních i kompletních informací a zdrojů, které se přímo dotýkají literárního světa. V roce 2018 spustilo Metodické centrum pro knižní kulturu a literární muzea při Památníku národního písemnictví v Praze Portál literárních muzeí, jenž má přinášet aktuality o muzejních expozicích a zprávy

o památnících předních osobností české literární historie. Obsah se neustále rozšiřuje a doplňuje, dosud zahrnuje 158 položek, 104 významy sepulkrálních památek a 54 odkazů na pamětní desky nebo tabule. Postupně tak vzniká portál s interaktivní mapou s jednotlivými odkazy na konkrétní památky. Tvůrci se dále chtějí zaměřit na mapování pamětních desek, soch a náhrobků. Samotní autoři vyzývají návštěvníky těchto webových stránek, aby přispěli k obohacení a zpřesnění jeho obsahu. Doufejme, že se jim podaří dostát vytyčených cílů, tedy postupně zvyšovat zájem a povědomí tuzemské i zahraniční veřejnosti o českých spisovatelích, literárních muzeích a památnících. (mš)

Skrytá paměť Moravy odhalí vítěze

Zatímco v předchozích letech se mladí autoři setkávali na Slovanském hradišti v Mikulčicích, třináctý ročník literární soutěže Skrytá paměť Moravy vyvrcholí 14. června od 13 hodin v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě. Letošní téma „Voda má, voda má...“ inspirovalo 173 soutěžících k napsání povídek, pohádek, úvah i referátů v devíti krajích České republiky, jedním z příspěvků soutěž překročila hranice na Slovensko.

Tradičně nejvíce účastníků se zapojilo v Jihomoravském kraji, po jednom příspěvku zaslali soutěžící z Plzeňského a Pardubického kraje. Pravidlům vyhovělo 162 textů: v mladší kategorii (12–15 let) bylo hodnoceno 106 příspěvků, ve druhé kategorii (16–19 let) 56 prací. Odborná porota ve složení Olga Jeřábková, Romana Macháčková, Tomáš Jeřábek, Richard Skolek a Libor Kalina na začátku května vybrala deset nejlepších textů – pět v každé soutěžní kategorii. Jména autorů však zůstanou v obálkách až do poloviny června, kdy budou finalistům předány v Rajhradě ceny a čestná uznání za účasti čelných představitelů Jihomoravského kraje. Součástí slavnostního programu budou autorská čtení nejlepších příspěvků, vedle mladých literátů se představí hudební skupina Pružiny, tvořená školáky z Boskovic, odpolednem přítomné provede herec a moderátor Jan Adámek. (ap)

Nejblíží akce Památníku

Středeční 12. 6. od 17.00 hod., setkání s historií Rajhradu, objektem zájmu a přednášky historika Michala Konečného bude Pitrův most, jehož sochařská výzdoba nalezla uplatnění v klášterním parku.

V pátek 14. 6. od 13 hodin se uskuteční **slavnostní vyhlášení výsledků 13. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy** na téma Voda má, voda má... spojené s předáním cen a setkáním mladých literátů v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě.

Po stopách písma – letní příměstské tábory pro školáky připravuje Památník ve spolupráci s brněnským Střediskem volného času Lužánky, dva běhy se uskuteční v termínech **15. 7. – 19. 7. a 12. 8. – 16. 8. v Rajhradě.**

Literka,

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136

Odpovědný redaktor: Libor Kalina

Vychází jedenáctkrát ročně, č. 6, ročník 13, 7. 6. 2019

MK ČR E 21218

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257

PAMÁTNÍK
PÍSEMNICTVÍ
NA MORAVĚ

Muzeum Brněnska
PÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
jihomoravský kraj